

Граѓанска иницијатива "О2 КОАЛИЦИЈА"
o2koalicija@gmail.com

Граѓанска иницијатива " Стоп на загадувањето"
Граѓанска иницијатива " Ние Сме Карпош 4"
Граѓанска иницијатива " Воздух Сега!"
Граѓанска иницијатива "Скопје бара чист воздух!"
Прва детска амбасада во светот "МЕГАШИ"
Здружение за заштита на животни и животна средина „ЕДЕН“
Граѓанска иницијатива " За Спас на Кисела Вода"
Граѓанска иницијатива " Стоп за смрдеата во Аеродром и Лисиче"

09.10.2017, Скопје

Во име на граѓаните на Град Скопје, како резултат на долгогодишни протести, барања, пријави, негодувања за енормното загадување во градот и урбанистичкиот хаос, како кандидати за иден градоначалник на Град Скопје бараме да се обврзете на следното :

1. Активно вклучување на претставници од граѓанските иницијативи, на граѓани во припрема на сите планови, програми, стратегии, буџети, ГУП, мерки против загадувањето, во носење на сите одлуки кои ги засегаат жителите на Град Скопје.

2. Објавување на јасни ингеренции на Град Скопје и на општините во склоп на Град Скопје, особено во областа на инспекција, интервенирање при зголемено загадување, горење на отпад и сл.

Објавување на листа на сите инсталации кои се наоѓаат во Град Скопје и под чија надлежност се: на Град Скопје, на општина во Град Скопје, на МЖСПП, ДИЖС.

Објавување кои градежни активности на територија на Град Скопје спаѓаат под ингеренција и подлежат на инспекција од Град Скопје, а кои под општините во Град Скопје.

3. Воведување на итни вонредни мерки за време на грејната сезона:

- возила под ЕУРО 4 стандард вон сообраќај и редовна контрола на издувните гасови со мобилни мерачи, исклучување на лице место ако има надминување.
- ограничување или времено запирање на емисии од стационарни извори, зависно од учеството во загадување на воздухот, редовна инспекциска контрола со мерење на емисиите, концентрациите на загадувачките супстанции и нивно објавување.
- ограничување или времено запирање на градежни активности, во зависност од учеството во загадување на воздухот.

- Да се стимулира греење на гас, суви и нетретирани дрва, пелети и брикети од чисто дрво, а по потреба во критичните периоди и да се постави забрана за греење на останатите горива во домаќинствата, приватните и државните институции

4. СТОП за прскање на улиците во надлежност на Град Скопје со калциум магнезиум ацетат! Средството не е наменето за употреба при високи концентрации на PM10, нема долготраен ефект, скапо е, краткотрајниот ефект е само околу улицата каде што се прска, а ефектот е незначителен во услови на висока загаденост како што е во Град Скопје во периодот кога ова средство се користи.

5. Создавање на локална стационарна мониторинг мрежа во соработка со општините, почнувајќи со враќање назад на “Скопје дише” мониторинг станицата и поставување на минимум по една мониторинг станица, од тип на Скопје дише и на airpointer, на одбрани најфреквентни локации за мерење на загадувањето на воздухот во секоја општина во состав на Град Скопје.

Поставување на мониторинг станица кај Рекорд автобуската во Центар, во близина на Железара кај најблиското училиште / градинка и сл.

Започнување на мобилна мониторинг мрежа со поставување на сензори за детектирање на квалитетот на воздухот на кровот на ЈСП автобуси.

6. Воведување пасивно дежурство на инспекциските служби вон работното време, активирање на повик на јавноста / надлежните на објавен и достапен мобилен телефонски број.

Воспоставување на електронски систем за инспекциските активности достапен на јавноста.

7. Санирање на коритото на Вардар, отстранување на градежниот материјал, песок и сл.

8. Буџетот за заштита на животна средина и природа НЕ СМЕЕ да биде под 3.5% од вкупниот буџет и не под 3% за капитални расходи во истата категорија и со 90-100% оствареност. Пр. за музејска и кинотечна дејност се планира околу 3%, за музичка и сценско-уметничка дејност над 3.5%, за реконструкција на фасади во централното подрачје 5%, 7%, над 8.5%, за катни гаражи 7%, 8%, 14% од вкупниот буџет на Град Скопје.

9. Објавување на Интегрираниот катастар на загадувачи на животната средина на Град Скопје (базата на податоци) на веб страната за лесно пребарување по загадувач, медиум и сл.

10. Инсистирање на покривање на НСН изомерните депонии на ОХИС, најризична жешка точка, до крајот на годинава, без одлагање, во тесна соработка со МЖСПП и ДИЖС.

11. Интензивна соработка со централната власт, институциите, меѓународни фондови за започнување на процесот на санација / ремедијација на Годел со шетсвалентниот хром, жешка точка.

12. Објавување на физибилити студијата за Вардариште на веб страната на Град Скопје. Интензивна соработка со о. Гази Баба за донесување на соодветниот ДУП со активно учество на јавноста.
Започнување на процесот на ремедијација / рекултивација на Вардариште, објавена со рокови и завршување во најбрз можен рок.
13. Започнување на процес на санација, без одлагање, на историско индустриското жариште, депонија на хромна јаловина од рудникот на хром Радуша кој се наоѓа во регионот на Првата заштитна зона на изворот Рашче, главниот извор на вода за Град Скопје.
14. Интензивна соработка со централната власт, институциите, меѓународни фондови за започнување на процесот на санација / ремедијација на отворената депонија на троска на Железара, уште една жешка точка.
15. Испитување на почвата за тешки метали во околината на Железара и во најблиските училишта, градинки, живеалишта.
16. Започнување на сеопфатен процес на фиторемедијација на контаминирани површини во Град Скопје, вклучително и особено на земјоделското земјиште со тешки метали и други загадувачки супстанции.
17. Отстранување на сметилиштата во Град Скопје и спречување на формирање нови со редовна комунална контрола.
18. Поставување на систем од камери кои ќе ја покријат Скопската котлина со 24ч надзор за секаков вид на палење, каде одредена служба, тип на пожарникарска ќе одговори одма на терен со помош на локалната полиција за утврдување на кој палел, каков тип на материјал и сл.
19. Подигнување на свеста за спречување на неконтролирано палење на отпад и последиците од истото.
20. Создавање на услови за селектирање и рециклирање на отпад и компостирање.
21. Заштита од узурпација на зелените површини, како и зголемување на зелените површини во урбаните средини.
22. При подготовка на урбанистичките планови да се земе предвид заштитата и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух.
23. Ревизија на ГУП на Град Скопје 2012-2022 особено од аспект на заштитата и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух и ефектот на климатските промени, со максимален број на жители во наредните 50 години, потребно зеленило, катност, итн.
24. Формирање на зелени коридори по течението на Вардар, Серава, Треска, Лепенец.

25. Масовно зазеленување на Скопје и одржување на новите засадени дрвја и зелени површини. Изведувачето да биде ПЛАНСКИ и СТРУЧНО со видови кои максимално апсорбираат загадувачки супстанции, како тешки метали, бензен, PM, NOx, CO, SO2, VOC, а се соодветни на климатските промени и услови на Град Скопје, отпорни на болести, суша, силни поројни дождови, силни ветрови, многу ниски и многу високи температури. При тоа земање во предвид струењето на воздухот, односно неговата стагнација, сезонското високо загадување во зимскиот период - соодветен сооднос помеѓу зимзелени и листопадни, светлото во зима, засенченоста во лето, итн. Сроевото планирање за оптимално решение од повеќе аспекти. Мултифункционално: намалување на температура во лето, намалување на загадување низ цела година, особено зимскиот период, зголемување на струење на воздухот, апсорпција на големи количини вода при поројни дождови и сл. Планско спуштање на температурата во жешките урбани острови со соодветно зазеленување.

СТОП за моментални, инцидентни, нестручни и вон контекст решенија.

Максимално прилагодување на ефектите од климатските промени на кои Град Скопје е особено ранлив, како на пр.: намалување на потребата од наводнување на зелени површини со замена на трева со ксерофитно покривно зеленило погодно за нашето тло, садење самоодржливо урбано украсно зеленило, итн.

26. Озеленување на сите оголени површини поради спречување на расејување на тешките метали и други загадувачки супстанции од почвата во воздухот и нивно вдишување.

27. Создавање заштитни зелени зони околу загадувачките капацитети. Загадувачот плаќа принцип.

28. Во соработка со општините во склоп на Скопска Црна Гора и централната власт, инсистирање на пошумување на оголените делови, спречување на ерозија и отпорност при поројни дождови.

29. Строга контрола и дефинирање на линијата над која не смее да се гради во Парк-шумата Водно.

Ревизија на градби, документација во заштитениот дел на Парк-шумата Водно.

Спроведување на пропишаната процедура за ревалоризација и презаштита на Парк-шумата Водно, со соодветни измени и дополнување на студијата за повторно прогласување на Водно за парк-шума со јавна консултација и транспарентност. Соработка со МЖСПП за завршување на овој процес.

30. Заштита на изворот Рашче согласно препораките во ЛЕАП 2.

31. Заштита на бунарското подрачје Нерези – Лепенец.

32. Изградба на колекторски систем и пречистителна станица во Скопје.

33. Еволутивен скок во транспортната политика, од фаза 1, „про – автомобилска“ во фаза 3, градови кои имаат аспирации да станат „градови за живеење“ преку поттикнување активности на улици, релокација на просторот за автомобили на јавниот

транспорт и промоција на патувања со пешачење и возење велосипед.

34. Воспоставување на пешачка зона во централниот дел.

35. Автомобилите ВОН тротоарите БЕЗ ИСКЛУЧОК. Тротоарите на ЛУЃЕТО, а не возилата!

36. Ангажирање на професионални лица како од Copenhagenize Design Co, Andreas Røhl за изработка на издржана, безбедна густа мрежа на велосипедски патеки низ Скопје. СТОП за парцијални, несоодветни и небезбедни решенија.

Кампања за вело-Скопје по пример на "No Ridiculous Car Trips" на Малмо, Шведска.

37. Субвенции за:

- обновливи извори на енергија
- фотоволтаични кровови
- нови котли за индивидуално централно греење
- нови високоефикасни печки за огревно дрво, пелети и брикети од чисто дрво
- енергетска ефикасност
- премин на возилата на гас, првенствено за автобускиот превоз во Скопје и такси возилата

38. Ревизија на работата на Канцеларијата во Брисел за последниве 7 години, во однос на cost-effective, колку трошоци, колку добиени фондови, за кои проекти, степен на реализација. Објавување на оваа ревизија на веб страната на Град Скопје.

39. Транспарентност на Град Скопје со објавување на својата веб страна на сите документи, извештаи, планови, програми, стратегии, мерења од областа на животната средина, буџет, целосна документација за ГУП, контакт емаил и телефон на сите советници, вработени во сектори.

Страна за пријавување на проблеми со одговор, кога се санирал и сл.

Ви благодариме.